Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

НН інститут культури і мистецтв

Кафедра хореографії та музичного мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор НН інституту культури і мистецтв
_____ Олена УСТИМЕНКО-КОСОРІЧ
«__30__» ____серпня____2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Робота з оркестром народних/духових інструментів

галузь знань 02 Культура і мистецтво

спеціальність 025 Музичне мистецтво

Освітня програма/програми Музичне мистецтво

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН інституту культури і мистецтв
Протокол № 1 від
«__30__» ____серпня____2024 р.
Голова _____ Олександр РУДЕНКО

Суми – 2024

Розробники:

Єрьоменко Наталія Олександрівна, старший викладач кафедри хореографії та музичного мистецтва.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри хореографії та музичного мистецтва

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри
доктор педагогічних наук, професор _____ Ольга ЄРЕМЕНКО

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кількість кредитів – 4</td><td rowspan="14">Бакалавр</td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>2-й, 3-й, 4-й</td><td>2-й, 3-й, 4-й</td></tr>
<tr><td rowspan="13">Загальна кількість годин – 120</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>III-VIII</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>-</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>48 год.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>-</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>72 год.</td><td>год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації:</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:
Залік - IV, VI, VIII</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Робота з оркестром є однією із важливих складових циклу фахових дисциплін для формування майбутніх фахівців-диригентів, керівників творчих колективів Курс сприяє розвитку їх інтелектуального рівня та особистісних якостей диригента. Мета дисципліни полягає у підготовці професійного диригента, спроможного до активної художньо-творчої діяльності з колективом оркестру академічних інструментів, а також здатного до проведення педагогічної роботи в навчальному музичному закладі. Завданням предмету є оволодіння майбутніми музикантами-диригентами на професійному рівні основними навичками роботи з оркестром народних інструментів.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою вивчення дисципліни є опанування дисципліни «Диригування». Попереднє опанування курсів «Читання оркестрових партитур», «Оркестровий клас» відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

3. Результати навчання за дисципліною

Результати навчання за дисципліною «Робота з оркестром» передбачають оволодіння навичками роботи диригента з оркестром, виконання оркестрових творів та акомпанементу. Опанування дисципліни передбачає також уміння здійснювати музичний аналіз партитури, а також детальне знання технічних можливостей інструментів оркестру, а також технічних та художніх особливостей у виконанні партій кожного з інструментів. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати* історію виникнення та розвитку диригування у музичному мистецтві; будову диригентського жесту і його складові частини; функції рук та їх роль у постановці диригентського апарату; - партитуру різних складів оркестрів; стадії репетиційної роботи з оркестром. В результаті вивчення навчальної дисципліни магістрант повинен *вміти* самостійно працювати над вивченням партитури музичного твору; використати у роботі з оркестром теоретичні знання та практичні навички; інструментувати та аранжувати фортепіанні твори для оркестру; створювати клавіри з оркестрових партитур; організувати репетиційний процес оркестру; спілкуватися з музикантами оркестру на високому професійному рівні; складати репетиційний план роботи з оркестром; за допомогою диригентського жесту передавати ідейно-художній зміст твору. Студент повинен *оволодіти* основними прийомами диригування; простими, складними та складно-змішаними схемами диригування; способами виразу диригуванням усіх засобів музичної виразності; методикою роботи з оркестром; музично-теоретичним аналізом творів які вивчаються; основними методичними засобами репетицій з оркестром; диригентсько-вольовими якостями та артистичними здібностями; авторитетом у професійному та виховному плані у музикантів оркестру.

Знання	**ПРН 2** **ПРН 9** **ПРН 11**	ПРН 2 – володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри (ансамблевого / хорового співу), репетиційної роботи та концертних виступів. ПРН 9 – володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим колективом. ПРН 11 – володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
Уміння	**ПРН 3** **ПРН 4** **ПРН 18**	ПРН 3 – аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту. ПРН 4 – відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію. ПРН 18 – здатність розвивати у суспільстві засобами музичного мистецтва загальнолюдські та мистецькі цінності, демократичні та естетичні ідеали, гуманістичну мораль та національну свідомість.
Комунікація:	**ПРН 1** **ПРН 7** **ПРН 15** **ПРН 16** **ПРН 17**	ПРН 1 – демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом на належному фаховому рівні під час диригентської діяльності. ПРН 7 – демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій. ПРН 15 – здатність з дотриманням етичних норм здійснювати взаємодію та комунікацію з колегами, соціальними партнерами. ПРН 16 – здатність співробітництва, діалогу та реалізації продуктивних форм взаємодії у мистецькому закладі. ПРН 17 – здатність здійснення самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності і самокритичності у професійній дільності.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Студент володіє теоретичними знаннями з курсу «Робота з оркестром народних інструментів» у межах програми, демонструє переконливу виконавську інтерпретацію музичних творів, здійснює систематичну, результативну, цілеспрямовану роботу над музичним твором, розвиває свою диригентську майстерність. Яскраве, бездоганне виконання, в якому максимально розкриті всі вище перелічені компоненти. Переконливе володіння засобами диригентської майстерності, переконлива інтерпретація, емоційне наповнення, артистизм.
B	Студент має міцні ґрунтовні знання, володіє достатніми диригентськими технічними уміннями, навичками у межах програми. Недостатньо систематична чи результативна робота. Виконання переконливе в стилістичному та технічному відношенні, але містить в собі незначні технічні недоліки. Виконанню не вистачає драматургічної цілісності.
C	Виявляє достатній рівень засвоєння теоретичного матеріалу, проте демонструє недостатньо системну або результативну роботу. Виконання переконливе в стилістичному та технічному відношенні, але містить в собі незначні технічні недоліки. Виконанню не вистачає драматургічної цілісності.
D	Студент демонструє відсутність системності, наполегливості в оволодінні диригентською майстерністю; наявність досить суттєвих недоліків у техніці диригування. Відсутність цілісності драматургічної форми виконуваного твору, недостатня вибудованість частин та кульмінаційних розділів.
E	Студент з великими труднощами відтворює музичний образ, не завжди вміє самостійно помітити і проаналізувати власні помилки. Технічні диригентські навички нестійкі, значні помилки в інтерпретації та побудові виконавського плану твору.
F	Студент здатний сприймати та відтворювати окремі фрагменти вокального твору, Наявність стилістичних помилок, виконуваних творів, недостатня координація рук, слабкий слуховий контроль, деменструє відсутнять логіки у виконавській інтерпретації.
FX	У студента сприйняття музичного образу на дуже низькому рівні, не сформоване диригентське технічне мислення. Відсутні елементарні знання технічні навички. демонструє неспроможність диригування творами.

Розподіл балів

Поточний контроль												ІНДЗ	Разом	Сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2			РОЗДІЛ 3			РОЗДІЛ 4					
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	Т 4.1	Т 4.2	Т 4.3			
Поточний контроль												16	76	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
Контроль самостійної роботи													24	
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2			

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 4.3 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	**A**	**відмінно**
82 - 89	**B**	**добре**
74 - 81	**C**	
64 - 73	**D**	**задовільно**
60 - 63	**E**	
35-59	**FX**	**незадовільно з можливістю повторного складання**
1 - 34	**F**	**незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни**

5. Засоби діагностики результатів навчання

Контрольні заняття, залік, публічні концертні виступи з оркестром.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Робота над творами педагогічного репертуару.
Розділ 2. Опанування оркестрових творів концертного репертуару.
Розділ 3. Робота над оркестровим супроводом солістам-інструменталістам або вокалістам (акомпанемент).
Розділ 4. Робота над оркестровими творами концертного репертуару власного аранжування або інструментовки.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Робота над творами педагогічного репертуару.

Тема 1.1. Ознайомлення з твором, його образно-емоційним змістом, опрацювання використаної термінології у творі; аналіз музичної фактури; робота над музичною формою твору з визначенням його частин та в цілому; робота над агогікою, штрихами, фразуванням, динамікою.

Тема 1.2. Робота над різними фрагментами твору, робота над технічними складнощами диригентського виконання фрагментів твору.

Тема 1.3. Робота над формою твору, визначення співвідношення частин та цілого; втілення музичної драматургії; визначення кульмінаційних епізодів.

Розділ 2. Опанування оркестрових творів концертного репертуару.

Тема 2.1. Робота над партитурою: аналіз оркестрової фактури; виявлення характеру твору, його образно-емоційного змісту; робота над музичною формою твору з визначенням його частин та цілого.

Тема 2.2. Робота з окремими оркестровими групами над партіями та збалансованістю звучання всього оркестру.

Тема 2.3. Робота над формою твору, втілення музичної драматургії: визначення кульмінаційних епізодів, характеру, темпу, метроритму, штрихів.

Розділ 3. Робота над оркестровим супроводом солістам-інструменталістам або вокалістам (акомпанемент).

Тема 3.1. Робота над окремими фрагментами твору. Уточнення правильності виконання партій окремими інструментами; виокремлення складних фрагментів твору; деталізована робота над агогікою, фразуванням, динамікою.

Тема 3.2. Виконання оркестрового супроводу солісту-інструменталісту.

Тема 3.3. Особливості виконання оркестрового супроводу солісту-вокалісту.

Розділ 4. Робота над оркестровими творами концертного репертуару власного аранжування або інструментовки.

Тема 4.1. Підготовка диригента до публічного виступу.

Тема 4.2. Організація підготовки оркестру до публічного виступу.

Тема 4.3. Формування виконавського артистизму та сценічної витримки диригента в реалізації художніх завдань.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. роб.		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. роб.
РОЗДІЛ 1. Робота над творами педагогічного репертуару												
Тема 1.1. Ознайомлення з твором, його образно-емоційним змістом, опрацювання використаної термінології у творі; аналіз музичної фактури; робота над музичною формою твору з визначенням його частин та в цілому; робота над агогікою, штрихами, фразуванням, динамікою.	30		12			18						
Тема 1.2. Робота над різними фрагментами твору, робота над технічними складнощами диригентського виконання фрагментів твору.	30		12			18						
Тема 1.3. Робота над формою та втіленням музичної драматургії твору.	30		12			18						
РОЗДІЛ 2. Опанування оркестрових творів концертного репертуару.												
Тема 2.1. Робота над партитурою: аналіз оркестрової фактури.	30		12			18						
Тема 2.2. Робота з окремими оркестровими групами над партіями та збалансованістю звучання всього оркестру.	28		12			18						
Тема 2.3. Робота над формою твору, втілення музичної драматургії: визначення кульмінаційних епізодів, характеру, темпу, метроритму, штрихів.	30		12			18						
РОЗДІЛ 3. Розділ 3. Робота над оркестровим супроводом солістам-інструменталістам або вокалістам (акомпанемент).												
Тема 3.1. Робота над окремими фрагментами твору.	30		12			18						
Тема 3.2. Виконання оркестрового супроводу солісту-інструменталісту.	30		12			18						
Тема 3.3. Особливості виконання оркестрового супроводу солісту-вокалісту.	30		12			18						
РОЗДІЛ 4. Робота над оркестровими творами концертного репертуару власного аранжування або інструментовки.												
Тема 4.1. Підготовка диригента до публічного виступу.	30		12			18						

Тема 4.2. Організація підготовки оркестру до публічного виступу.	30		12			18						
Тема 4.3. Формування виконавського артистизму та сценічної витримки диригента.	30		12			18						
Усього годин	**360**		**144**			**216**						

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Ознайомлення з твором, його образно-емоційним змістом, опрацювання використаної термінології у творі; аналіз музичної фактури; робота над музичною формою твору з визначенням його частин та в цілому; робота над агогікою, штрихами, фразуванням, динамікою.	12	
2	Робота над різними фрагментами твору, робота над окремими елементами диригентської техніки у творі.	12	
3	Робота над формою твору, визначення співвідношення частин та цілого; втілення музичної драматургії; визначення кульмінаційних епізодів.	12	
4	Робота над партитурою: аналіз оркестрової фактури; виявлення характеру твору, його образно-емоційного змісту; робота над музичною формою твору з визначенням його частин та цілого.	12	
5	Робота з окремими оркестровими групами над партіями та збалансованістю звучання всього оркестру.	12	
6	Робота над формою твору, втілення музичної драматургії: визначення кульмінаційних епізодів, характеру, темпу, метроритму, штрихів.	12	
7	Робота над окремими фрагментами твору. Уточнення правильності виконання партій окремими інструментами; виокремлення складних фрагментів твору; деталізована робота над агогікою, фразуванням, динамікою.	12	
8	Виконання оркестрового супроводу солісту-інструменталісту.	12	
9	Особливості виконання оркестрового супроводу солісту-вокалісту.	12	
10	Підготовка диригента до публічного виступу.	12	
11	Організація підготовки оркестру до публічного виступу.	12	
12	Формування виконавського артистизму та сценічної витримки диригента в реалізації	12	

	художніх завдань.		
	Разом	**144**	

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Алявдін Г.. Основи техніки диригування. 1988 р.
2. Большаков О. Організація та керування оркестром народних інструментів. Київ, 1991. 85 с.
3. Доронюк В.Д.Методика викладання диригування. Навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2005. 132 с.
4. Іванов-Радкевич А. Посібник для починаючих диригентів. 1977 р.
5. Колесса М.. Основи техніки диригування. 1981 р.
6. Мусін І. Техніка диригування. 1967 р.
7. .Маталаєв Л. Основи диригентської техніки. 2005 р.
8. .Ольхов К. Теоретичні основи диригентської техніки. 1987 р.
9. Питання диригентської майстерності. / Упорядник М. Канерштейн. – К. : Музична Україна. – 1980. – 284 с.
10. Роговська Є.В., Рутецький В.В. Оркестр народних інструментів : навч.-метод. посібник; за ред. І.В. Баладинської. Житомир: ЖДУ, 2014. 220 с.

Оригінальні твори для оркестру народних інструментів:

1. Адамцевич Є. Запорізький марш.

3. Будашкін М. Дві п’єси. «Хороводная и Плясовая».
4. Жуков В. «Сон майбутнього вчителя музичного мистецтва».
5. Стецюн М. Болеро.
6. Тамарін Й. Попурі «Мультлото».
7. Широков О. Маленька урочиста увертюра.
8. Шишов І. Урочиста прелюдія.

Обробки народних пісень:

1. Алексєєв Б. Жартівлива.
2. Андрєєв В. Варіації «Светит месяц».
3. Жуков В. Жартівлива.

4. Кравцов Т. Сім українських народних пісень
5. Михайличенко Г. Веснянка.

Супроводи до вокальних творів:

1. Гулак-Артемовський С. Романс Оксани з опери «Запорожець за Дунаєм»
2. Кажинський В. Обробка української народної пісні «Гандзя».
3. Музика Глибокого Ф., слова Шевченка Т. «Думи мої».
4. Музика Зуєва О., слова Крищенка В. «Материнська доля».
5. Музика Келіної Н., слова Сковороди Г. «Оленица и кабан».
6. Музика і слова Май Н. «Мамина сорочка».
7. Музика Некрасова М., слова Гаврилова С. «За лісами, горами».
8. Музика Стецюна М., слова Петренка В. «Земле, моя земле».
9. Музика Чухрая В., слова Драгомирецького М. «Село у долині».
10. Українська народна пісня «Гей, соколи».
11. Українська народна пісня «Місяць на небі».
12. Шульман М. Обробка української народної пісні «Стоїть гора високая».
13. Ященко Л. Обробка української народної пісні «Глибока кирниця».

Переклади та транскрипції світових музичних творів:

1. Біберган В. Арія.
2. Білаш О. «Гуцульська писанка».
3. Скорик М. Мелодія з к/ф «Високий перевал»